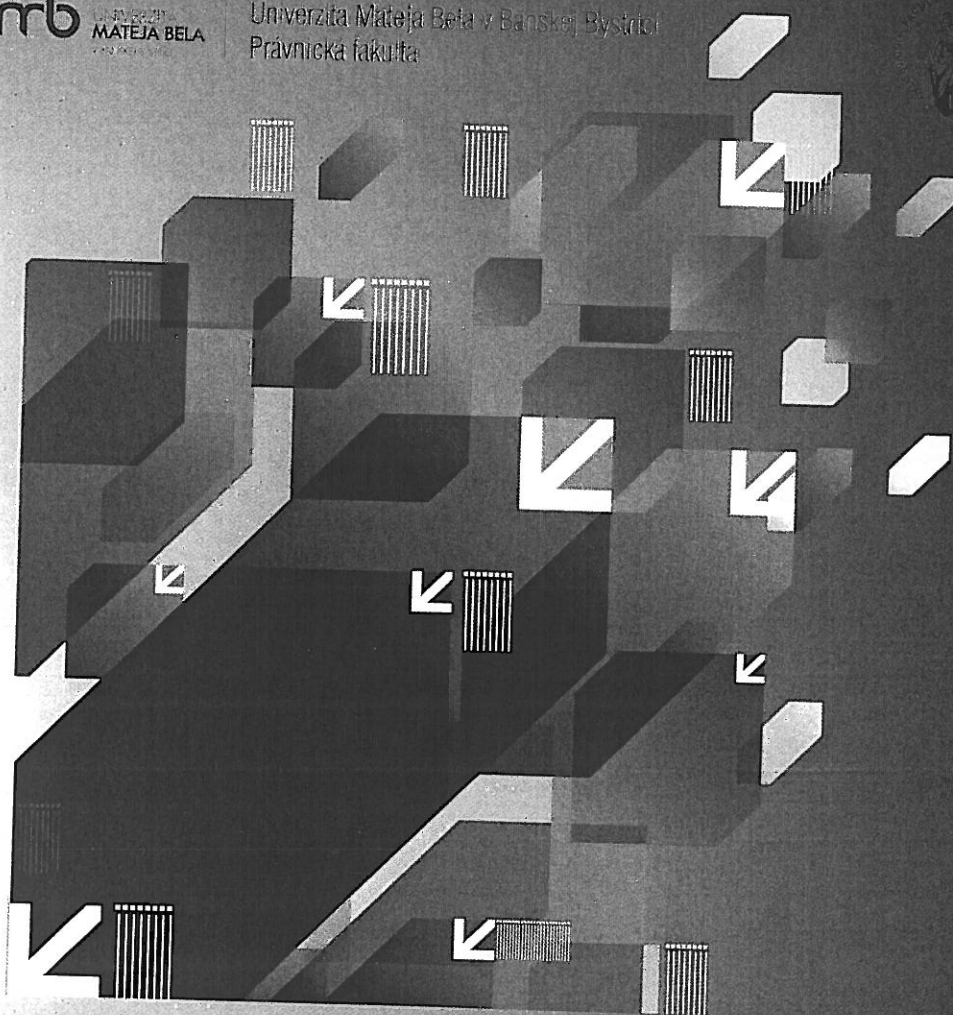

umrb
UNIVERSITA MATEJA BELA
v BANSKEJ BYSTRICI

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Právnická fakulta

**NOTITIAE NOVAE FACULTATIS
IURIDICAE UNIVERSITATIS
MATTHIAE BELII NEOSOLII**

ROČNÍK XXI.

*B*ELLANUM

2016-2017

Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici
Právnická fakulta

**NOTITIAE NOVAE
FACULTATIS IURIDICAE
UNIVERSITATIS MATTHIAE BELII
NEOSOLII**

**ROČNÍK
XXI.**

 BELIANUM

2016-2017

OBSAH

Erik Elias

TREST DOMÁCEHO VÄZENIA AKO ALTERNATÍVA
VÝKONU TRESTU ODŇATIA SLOBODY S POUKÁZANÍM
NA Z. Č. 78/2015 Z. Z. 6

Branislav Fridrich

OPTIMALIZÁCIA FUNGOVANIA A ORGANIZÁCIE ÚSTAVNÉHO SÚDU
SLOVENSKEJ REPUBLIKY 14

Daniela Gandžalová

NÁVRH NOVEJ PRÁVNEJ ÚPRAVY SPOLOČNÉHO MAJETKU
MANŽELOV VO SVETLE REKODIFIKAČNÝCH PRÁC PRI PRÍPRAVE
NOVÉHO OBČIANSKEHO ZÁKONNÍKA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE25

Daniela Gandžalová

PRÁVNE POSTAVENIE RODINY A MANŽELSTVA V NAŠEJ
SPOLOČNOSTI (vybrané otázky) 36

Róbert Jäger - Tomáš Gábriš

PRÁVNOHISTORICKÁ LINGVISTIKA A TRESTNÉ ČINY VO
VEĽKOMORAVSKOM PRÁVE 50

Miroslav Kelemen - Štefan Galla

FORENZNÉ VYŠETROVANIE PRÍČIN POŽIARU V RÁMCI SKÚMANIA
TRESTNÉHO ČINU VŠEOBECNÉHO OHROZENIA 115

Miroslav Kelemen - Ján Mihaľov

VÝKON PRÁVA A POVINNOSTI VYLUČUJÚCEJ PROTIPRÁVNOSŤ
PRI SPLNENÍ ROZKAZU 176

Jaroslav Klátik

VÝKON TRESTU DOMÁCEHO VÄZENIA V KONTEXTE JEHO
KONTROLY TECHNICKÝMI PROSTRIEDKAMI 189

Jarosław Kosoń- Maciej Maruszak

SOCIÁLNA VÝCHOVA K ZDRAVIU AKO CELOŽIVOTNÝ PROCES
V KONTEXTE HUMANITY A ĽUDSKÝCH PRÁV 210

Martin Kubinec ZÁNIK FUNKCIE ČLENA ORGÁNU OBCHODNEJ SPOLOČNOSTI.....	220
Miloš Levrinc ZÁKLADNÉ POJMY ROZHODCOVSKÉHO KONANIA VO SVETLE POSLEDNÝCH ZMIEN ZÁKONA Č. 244/2002 Z. Z. O ROZHODCOVSKOM KONANÍ.....	229
Jana Muránska AKTUÁLNE OTÁZKY URČENIA A ZAPRETIA OTCOVSTVA.....	240
Izabela Nowicka - Jacek Dworzecki DEVELOPING ANIT-VICTIMISATION ATTITUDE IN TRAFFIC IN LIGHT OF PSYCHOLOGICAL EVALUATIONS OF DRIVERS.....	250
Antoni Olak - Marta Dobrowolska-Wesołowska MOBBING AKO DRUH ŠIKANOVANIA VEDÚCIM MANAŽÉROM – ODBORNÉ A PRÁVNE ASPEKTY	261
Júlia Ondrová RECENZIA NA MONOGRAFIU MEDIÁLNY SYSTÉM SLOVENSKEJ REPUBLIKY VO SVETLE PRÁVA (ZÁKLADNÉ OTÁZKY MEDIÁLNEHO PRÁVA SR)	276
Júlia Ondrová PRÁVNE ÚČINKY ROZHODNUTÍ VYDANÝCH V KONANÍ PODĽA ČL. 125 ODS. 1 ÚSTAVY SLOVENSKEJ REPUBLIKY	279
Júlia Ondrová - Martin Skaloš SYSTÉM VEREJNEJ SPRÁVY V HISTORICKO-PRÁVNOM KONTEXTE SLOVENSKA.....	290
Stanislav Pavol - Martin Skaloš PRÁVNA ÚPRAVA LOBINGU <i>DE LEGE LATA</i> <i>A DE LEGE FERENDA</i>	353
Lucia Petříková OCHRANA SÚKROMIA A RODINY VO SVETLE PRACOVNÉHO PRÁVA	366

Петрик Елена

Инновационное обеспечение высшего образования Украины:
актуализация современных образовательных технологий..... 373

Martin Píry

VYBRANÉ OTÁZKY PRÁVNEHO POSTAVENIA OBCE
V STAVEBNOM PRÁVE 378

Veronika Poláčková

DANOVÉ RAJE V KONTEXTE OFFSHORE A
ONSHORE SYSTÉMU 387

Miroslav Slašťan

VNÚTORNÝ TRH A SLUŽBY VŠEOBECNÉHO
HOSPODÁRSKEHO ZÁUJMU PO LISABONSKEJ ZMLUVE..... 398

Matej Smalik

MANDÁTNA ZMLUVA A JEJ HISTORICKO-PRÁVNA
REFLEXIA VO SVETLE REKODIFIKÁCIE PRÁVNEHO
PORIADKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY A ČESKEJ REPUBLIKY 408

Katarína Ševcová

HISTORICKÝ EXKURZ VZŤAHU MEDICÍNY A PRÁVA..... 414

Peter Tonhauser

PRÁVNA ÚPRAVA VYSIELANIA ZAMESTNANCOV
ZA ÚČELOM POSKYTOVANIA SLUŽIEB 419

Miloš Levrinc¹
**ZÁKLADNÉ POJMY ROZHODCOVSKÉHO
KONANIA VO SVETLE POSLEDNÝCH ZMIEN
ZÁKONA Č. 244/2002 Z. Z. O ROZHODCOVSKOM
KONANÍ**

Kľúčové slová

autonómia vôle, rozhodcovský súd, voľba právomoci rozhodcovského súdu, voľba práva

Abstrakt:

Princíp zmluvnej autonómie patrí medzi základné princípy pre riadne fungovanie vnútorného trhu. Autonómia strán v oblasti zmluvných záväzkov je uznávaným inštitútom v rámci hmotnoprávnej úpravy jednotlivých štátov. Kontrahujúce strany majú však nielen právo tvoriť obsah zmluvy, prípadne zvoliť si rozhodné právo, v prípade cezhraničných zmluvných vzťahov, ale aj možnosť zvoliť si rozhodcovský súd, ktorý bude mať právomoc prejednať spory vzniknuté medzi zmluvnými stranami. Podmienky a mieru takejto autonómie v oblasti vnútroštátnej regulácie SR upravuje Zákon č. 244/2002 Z. z., ktorý prechádza významnými zmenami.

Abstrakt:

The principle of contractual autonomy is among the basic principles for the proper functioning of the internal market. Party autonomy in contractual obligations is recognized institute on the substantive provisions of the individual states. Parties have not only the right to form the content of the contract or applicable law for cross-border contractual relations, but also to choose the arbitration court which will have jurisdiction to hear disputes arising between the parties. Conditions and the extent of such autonomy of national regulatory SR is governed by Act no. Z.z. 244/2002, which is undergoing significant changes.

¹ JUDr. Miloš Levrinc, PhD.- autor príspevku pôsobí na Právnickej fakulte UMB v Banskej Bystrici ako odborný asistent na Katedre medzinárodného, európskeho práva a právnej komunikácie.

1 Úvod

Cieľom príspevku je poukázať na vybrané aspekty rozhodcovského konania podľa Zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov, predovšetkým po zmenách prijatých Zákonom č. 336/2014 Z.z.² a Zákonom č. 125/2016 Z.z.³ I keď to zo samotného názvu nevyplýva, snahou autora je poukázať najmä na zmeny súvisiace s existenciou a fungovaním stálych rozhodcovských súdov so sídlom na území Slovenskej republiky, ktoré si môžu strany zvoliť pre rozhodovanie ich vzájomných sporov v rozhodcovskom konaní.

2 Princíp autonómie vôle- teoretické východiská

Princíp autonómie vôle strán je uznávaným inštitútom v rámci vnútroštátnych hmotnoprávných úprav, predovšetkým v oblasti zmluvných záväzkov, zároveň ako tzv. prorogácia aj v rovine procesnej. Kontrahujúcim stranám sa tak v rámci vnútroštátnych úprav priznáva právo tvoriť nielen obsah súkromnoprávných zmluvných záväzkov, ale dohodnúť sa aj v rámci riešenia sporov o inom miestne príslušnom súde než tom, ktorý inak vyplýva zo zákona, v zákonom vymedzených veciach, prípadne na právomoci rozhodcovského súdu. Zmluvná autonómia sa priznáva aj v oblasti zmluvných záväzkov s medzinárodným prvkom, kde majú kontrahujúce strany nielen právo tvoriť obsah zmluvy, zvoliť si objektívne právo, ktorým sa bude ich zmluvne založený záväzok spravovať, ale založiť dohodou taktiež právomoc súdov určitého štátu, prípadne rozhodcovského súdu na riešenie sporov vyplývajúcich z uvedených zmlúv s medzinárodným prvkom.

Úplne pragmatickým, politickými proklamáciami podporovaným a účelom práva sledovaným cieľom slobodnej zmluvnej autonómie voľby práva je záujem na maximálnej právnej istote a prevencii pred vznikom sporu. Rovnako v rovine procesnej majú zmluvné strany, resp. subjekty určitých súkromnoprávných vzťahov právo založiť dohodou právomoc súdov určitého štátu, prípadne rozhodcovského súdu na riešenie sporov vyplývajúcich z uvedených zmlúv s medzinárodným prvkom. Voľba práva teda nastoľuje režim celkom logickej vysokej miery predvídateľnosti rozsahu subjektívnych práv a voľba právomoci miesta rozhodovania sporov.

² Zákon č. 336/2014 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov

³ Zákon č. 125/2016 Z.z. o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov

3 Rozhodcovské konanie, rozhodcovský súd

I keď Zákon č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „zákon“) nedefinuje pojem rozhodcovské konanie. Obsah tohto pojmu často nájdeme v rozhodovacej praxi štátnych súdov, vrátane Ústavného súdu SR, ale taktiež v dôvodovej správe k zákonu č. 336/2014 Z.z.: „*Ide o alternatívne riešenie súdnych sporov, definované ako súkromnoprávne konanie, ktoré sa uskutočňuje pod kontrolou a na základe zmluvy účastníkov, ktorou je spor predpokladaný k posúdeniu nimi vybranému nezávislému subjektu a v ktorom výsledkom konania je rozhodnutie sporu s konečnou platnosťou vo forme rozhodcovského rozsudku. Výsledkom je rozhodnutie záväzné pre účastníkov a vynútiteľné zákonnými prostriedkami. V rámci kategorizácie konaní je to konanie pred mimosúdnyimi orgánmi.*“⁴

„*Rozhodcovské konanie je inštitútom súkromného práva, v ktorom rozhodcovia ako osoby súkromného práva rozhodujú spory na základe súkromnoprávneho aktu účastníkov konania. Rozhodcom ani rozhodcovským súdom nie je formálne ani materiálne zverený výkon verejnej moci. Nemožno ho charakterizovať ako súd v zmysle čl. 141 Ústavy SR.*“⁵

Podľa ustálenej rozhodovacej činnosti Ústavného súdu ČR „*charakter rozhodčí činnosti je založený smlouvou delegující vůli stran a její výsledek je činností narovnávající ve smyslu § 585 obč. zák. Výsledek pak je kvalifikovanou formou závazku a jako takový je též záväzný. Rozhodce nenalézá právo, ale tvoří (eventuálně napevno staví, vyjasňuje, tedy narovnává) závazkový vztah v zastoupení stran. Jeho moc tedy není delegovaná svrchovanou mocí státu, ale pochází od soukromé vlastní moci stran určovat si svůj osud, kterou mu svěřily.*“⁶

Základom každého rozhodcovského konania je existencia rozhodcovskej zmluvy, ktorou sa strany podriadili právomoci rozhodcovského súdu, nakoľko rozhodcovské konanie je možné začať iba na návrh niektorej zo zmluvných strán. Rozhodcovská zmluva sa môže uzavrieť buď ako osobitná zmluva o tom, že všetky alebo niektoré spory, ktoré medzi stranami vzniknú v určitom zmluvnom alebo inom právnom vzťahu sa rozhodnú v rozhodcovskom konaní, alebo ako rozhodcovská doložka k zmluve, ktorá bola medzi stranami uzavretá a zakladá medzi nimi konkrétny právny vzťah.

„*Rozhodcovské konanie je flexibilný súkromnoprávny proces, ktorého jednotlivé procesné pravidlá si strany v zásade môžu v rámci svojej autonómie dohodnúť (a to buď priamo v rozhodcovskej zmluve, odkazom na rozhodcovské*

⁴ Gyárfáš, J., Števček, M., a kol. . Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár. Praha: C.H. BECK, 2016, s. 1

⁵ Ústavný súd SR, Plz. ÚS 5/2015

⁶ Ústavný súd ČR, Pl. ÚS 37/98 - Gyárfáš, J., Števček, M., a kol. . Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár. Praha: C.H. BECK, 2016, s. 1,

pravidlá alebo rokovací poriadok určitého rozhodcovského súdu, alebo aj v priebehu konania). Mantinelom tejto autonómie je sú kogentné zásady rozhodcovského konania medzi ktoré patrí najmä rovnosť účastníkov a právo každého účastníka byť vypočutý“.⁷

„Předně, rozhodčí řízení není zcela autonomní, neboť ve vztahu k němu je soudní řízení představuje korektivní (opravný) element, byť jsou možnosti nápravy omezené, a podmíněné existencí jen taxativně vyjmenovaných vad.“⁸

Pojem rozhodcovský súd už zákon upravuje a to v ust. § 7, kde sa na účely tohto zákona rozhodcovským súdom rozumie jediný rozhodca alebo viacerí rozhodcovia. Preto v prípade ak zákon používa pojem rozhodcovský súd je potrebné pod tým rozumieť konkrétneho rozhodcu, konkrétnych rozhodcov, ak pre rozhodovanie sporu boli dojednaní (ustanovení) viacerí rozhodcovia (rozhodcovský senát). Aj v prípade stáleho rozhodcovského súdu (inštitucionálnej arbitráže) budeme v konečnom dôsledku hovoriť konkrétnom rozhodcovi, rozhodcoch zvolených (ustanovených) na rozhodovanie sporu v súlade s procedurálnymi predpismi stáleho rozhodcovského súdu podľa § 13 a 14, ktoré sú platné v čase začatia rozhodcovského konania pred týmto stálym rozhodcovským súdom, ak sa zmluvné strany nedohodli inak.⁹

I keď z ust. § 12 ods. 4 nepriamo vyplýva oprávnenie stáleho rozhodcovského súdu uskutočňovať rozhodcovské konania a vydávať rozhodcovské rozhodnutia, v konečnom dôsledku tu hovoríme o konkrétnom rozhodcovi, prípadne o rozhodcoch, ktorý bol dojednaný, ustanovený (boli dojednaní, ustanovení) na rozhodovanie konkrétneho sporu zo zoznamu rozhodcov vedeným stálym rozhodcovským súdom, pretože stály rozhodcovský súd nemá právnu subjektivitu, nejde teda o právnickú osobu.¹⁰ „Stály rozhodcovský súd nie je teda „entitou“, ktorá vedie rozhodcovské konanie a vydáva rozhodcovské rozhodnutia.“¹¹ Naproti tomu česká právna úprava rozhodcovského konania ustanovuje: „Strany se mohou dohodnout, že o majetkových sporech mezi nimi, s výjimkou sporů ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel, sporů vzniklých v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenčních sporů, k jejichž projednání a rozhodnutí by jinak byla dána pravomoc soudu nebo o nichž to stanoví zvláštní zákon, má rozhodovat jeden nebo více rozhodců anebo stálý rozhodčí soud (rozhodčí smlouva).“¹²

⁷ Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C.H. BECK, 2016, s. 90,

⁸ Ústavný súd ČR, Pl. ÚS 37/08

⁹ § 12 ods. 5 Zákona č. 244/2002 Z.z. v platnom znení k 01.01.2017

¹⁰ Najvyšší súd SR, sp. zn. 5 Obdo 20/2012

¹¹ Gyárfáš, J., Števček, M., a kol. . Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár. Praha: C.H. BECK, 2016, s. 231

¹² § 2 ods. 1 Zákona. č. 216/1994 Sb. o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů (ČR)

V rozhodcovskej praxi sa rozlišuje tzv. rozhodcovské konanie ad hoc a inštitucionalizované rozhodcovské konanie, ktoré je upravené v uvedenom ust. § 12 zákona.

Ad hoc rozhodcovské konanie (ad hoc arbitráž) prebieha je ustanovované (dojednaná) pre konkrétny prípad, nepôsobí nepretržite za účelom uskutočňovania rozhodcovských konaní. Vydaním rozhodcovského rozsudku v konkrétnej veci sa jeho úloha končí. Strany sa v takomto prípade dohodnú na rozhodovaní ich sporu jedným alebo niekoľkými rozhodcami, ktorých si vyberú alebo ich menuje stranami určená osoba. Pri výbere rozhodcu a výbere procesných pravidiel pre rozhodcovské konanie sú strany viazané ustanoveniami právnych noriem, upravujúcich rozhodcovské konanie na území štátu, kde sa má rozhodcovské konanie uskutočniť (*lex arbitri*). Miesto rozhodcovského konania je právna fikcia, ktorá zakladá právny vzťah medzi rozhodcovským konaním a právnym poriadkom určitého štátu, ktoré si dohodnú účastníci rozhodcovského konania, prípadne ktoré v prípade absencie takejto dohody určil rozhodcovský súd. Toto právo stanovuje požiadavky aj na ustanovenie rozhodcu alebo náležitosti rozhodcovskej zmluvy.

Úlohou stálych rozhodcovských súdov (inštitucionálnych arbitráží) je uskutočňovanie rozhodcovských konaní a vydávanie rozhodcovských rozsudkov nepretržite po splnení zákonom stanovených podmienok. Tu môžeme hovoriť aj o nepretržitej administratívnej podpore stáleho rozhodcovského súdu. V takomto prípade sa strany podrobujú štatútu a rokovaciemu poriadku, ktorého ustanovenia platia aj pre určenie miesta rozhodcovského konania. Zriaďovanie stálych rozhodcovských súdov podlieha právnym predpisom štátu, na ktorého území majú sídlo.

Zákon č. 336/2014 Z.z. nanovo upravil zriadenie stáleho rozhodcovského súdu v § 12, pričom zriaďovateľom stáleho rozhodcovského súdu so sídlom na území Slovenskej republiky môže byť len záujmové združenie právnických osôb, národný športový zväz, Slovenský olympijský výbor, Slovenský paralympijský výbor alebo komora zriadená zákonom. Právnická osoba je povinná na svoje náklady zriadiť a udržiavať stály rozhodcovský súd, ak to ustanovuje osobitný predpis.

Podľa ust. § 54b Prechodných ustanovení k úpravám účinným podľa novely č. 336/2014 Z. z. od 1. januára 2015 ustanovenia tohto zákona sa použijú aj na konania začaté pred 1. januárom 2015. Stály rozhodcovský súd zriadený pred 1. januárom 2015 musí do troch mesiacov po nadobudnutí účinnosti tohto zákona splniť podmienky ustanovené týmto zákonom pre stále rozhodcovské súdy zriadené po 31. decembri 2014. Ak rozhodcovská zmluva odkazuje na stály rozhodcovský súd zriadený podľa doterajších predpisov, ktorého pôvodný zriaďovateľ nespĺňa od 1. januára 2015 podmienky ustanovené týmto zákonom pre zriaďovateľa nového stáleho rozhodcovského súdu a ak sa pôvodný zriaďovateľ stáleho rozhodcovského súdu stane členom iného zriaďovateľa

nového stáleho rozhodcovského súdu, aby sa splnili tieto podmienky, platí, že rozhodcovská zmluva odkazuje na nový stály rozhodcovský súd zriadený podľa tohto zákona iným zriaďovateľom. To neplatí, ak sa zmluvné strany rozhodcovskej zmluvy dohodnú po 31. decembri 2014 inak alebo ak niektorá zo strán pred podaním žaloby na nový stály rozhodcovský súd podľa predchádzajúcej vety podá návrh na začatie konania na všeobecnom súde.¹³

Novela č. 125/2016 Z. z. ešte viac sprísnila zriaďovanie stálych rozhodcovských súdov, pričom ako zriaďovateľa vypustila záujmové združenia právnických osôb, ako uvádza spoločná správa výborov „prax však ukázala, že vzhľadom na neexistujúci dohľad štátu nad zriaďovateľmi stálych rozhodcovských súdov podľa zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní sa ukázalo, že je nevyhnutné túto reguláciu ešte sprísniť.“¹⁴

Novely č. 336/2014 Z.z. a 125/2016 Z.z. reagovali na značný nárast rozhodcovských súdov, kde predchádzajúca právna úprava umožňovala zriadiť rozhodcovský súd akoukoľvek právnickou osobou, čo malo dopad na množstvo ako aj na kvalitu rozhodcovských rozhodnutí, pričom kvalita nie vždy zodpovedala primeraným štandardom a v niektorých prípadoch došlo k podozreniam z účelového prepojenia medzi určitým stálym rozhodcovským súdom a podnikateľom, ktorý svoje spory opakovane riešil pred daným rozhodcovským súdom. V spojení s (vnímanými, ako aj skutočnými) neduhmi spotrebiteľskej arbitráže tento stav vyvolával nedôveru voči rozhodcovskému konaniu ako takému. Slovenský zákonodarca považoval reguláciu stálych rozhodcovských súdov za dôležitý nástroj verejnej politiky.¹⁵

Cieľom, ako vyplýva z dôvodovej správy k zákonu č. 336/2014 Z.z. bolo „obmedziť konflikt záujmov medzi zriaďovateľom a požiadavka na nestranné a spravodlivé riešenie sporov“. Zároveň sa zákonodarca snažil zamedziť tomu, aby bol stály rozhodcovský súd zriadený za účelom generovania zisku pre svojho zriaďovateľa, čo zrejme mohlo spôsobiť „absenciu nestrannosti pri rozhodovaní sporov, ktorých účastníkmi sú strany, ktoré generujú podstatnú časť sporovej agendy konkrétneho rozhodcovského súdu.“¹⁶

Zákonom č. 125/2016 Z. z. nadobudlo ust. § 12 Zákona č. 244/2002 Z. z. od 01.01.2017 znenie, kde „zriaďovateľom stáleho rozhodcovského súdu so sídlom na území Slovenskej republiky môže byť len národný športový zväz alebo komora zriadená zákonom. Právnická osoba je povinná na svoje náklady zriadiť a udržiavať stály rozhodcovský súd, ak to ustanovuje osobitný predpis.“

¹³ Bližšie Csach, K. Intertemporalita novej úpravy rozhodcovského konania. Súkromné právo, 2015, č. 8, s. 16-31

¹⁴ Tamtiež, s. 229

¹⁵ Gyárfáš, J., Števček, M., a kol. . Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár. Praha: C.H. BECK, 2016, s. 225

¹⁶ Tamtiež, s. 225

Podľa intertemporálnych ustanovení Zákona č. 125/2016 Z.z., v ust. § 54c „Stály rozhodcovský súd zriadený podľa doterajších predpisov, ktorého zriaďovateľ nespĺňa podmienky ustanovené týmto zákonom pre zriaďovateľa stáleho rozhodcovského súdu, nemôže po 31. decembri 2016 uskutočňovať rozhodcovské konania podľa tohto zákona a vydávať rozhodcovské rozhodnutia. Rozhodcovské konania podľa tohto zákona vedené pred stálym rozhodcovským súdom, ktorého zriaďovateľ po 31. decembri 2016 nespĺňa podmienky podľa právnych predpisov účinných od 1. januára 2017, ktoré začali a v ktorých nebol rozhodcovský rozsudok doručený účastníkom konania pred 1. januárom 2017, sa 31. decembra 2016 zastavujú. Účinky už podaného návrhu na začatie rozhodcovského konania a všetkých ďalších úkonov účastníkov rozhodcovského konania zostávajú zachované, ak účastník konania podá žalobu na súd do troch mesiacov od zastavenia rozhodcovského konania; o výdavkoch rozhodcovského konania, ktoré vznikli účastníkom konania, rozhodne súd podľa pravidiel o trovách konania. Doba rozhodcovského konania, ktoré bolo zastavené podľa prvej vety, sa nezapočítava do premlčacej doby podľa osobitného predpisu. Zriaďovateľ je povinný zrušiť stály rozhodcovský súd do troch mesiacov odo dňa, keď podľa tohto zákona nebude môcť uskutočňovať rozhodcovské konania a vydávať rozhodcovské rozhodnutia a súčasne rozhodcovské rozsudky, ktoré stály rozhodcovský súd vydal, nadobudli právoplatnosť bez možnosti podať žalobu o zrušenie rozhodcovského rozsudku. Ustanovenie odseku 2 sa nepoužije, ak žalobca a žalovaný spoločným vyhlásením do zápisnice pred stálym rozhodcovským súdom najneskôr do 31. decembra 2016 vyjadria súhlas, že rozhodcovské konanie bude ďalej podľa pravidiel stáleho rozhodcovského súdu a za podmienok tohto zákona prebiehať ako rozhodcovské konanie vedené pred rozhodcovským súdom zloženým z jedného alebo viacerých rozhodcov. Zmluvné strany nie sú viazané rozhodcovskou zmluvou, ktorá zakladá právomoc stáleho rozhodcovského súdu, ktorého zriaďovateľ nespĺňa podmienky podľa právnych predpisov účinných od 1. januára 2017, ak do 31. decembra 2016 na jej základe nezačalo rozhodcovské konanie alebo ak rozhodcovské konanie bolo zastavené podľa odseku 2. To isté platí, ak ide o postup po zrušení rozhodcovského rozsudku podľa § 43 ods. 2 a stály rozhodcovský súd, ktorý by mal vo veci rozhodovať, bol zrušený.“

Obmedzenia zriaďovania stálych rozhodcovských súdov sa podľa uvedených novelizácií týkajú stálych rozhodcovských súdov zriaďovaných na území Slovenskej republiky. Obmedzenia sa nebudú týkať stálych rozhodcovských súdov so sídlom mimo územia Slovenskej republiky. V prípade ak zriaďovateľ nespĺňa podmienky podľa novely zákona č. 125/2016 Z.z. a ak rozhodcovské konanie, podľa tohto zákona, pred takýmto stálym rozhodcovským súdom začalo pred 01.01.2017, ex lege sa 31. decembra zastavuje. Účastník konania má možnosť v lehote troch mesiacov podať žalobu na všeobecný súd, kedy účinky pôvodne podaného návrhu ako aj účinky všetkých ďalších úkonov účastníkov pôvodne vedeného rozhodcovského konania ostávajú zachované. Účastníci môžu zastavenie rozhodcovského konania odvrátiť taktiež spoločným

vyhlásením do zápisnice pred stálym rozhodcovským súdom najneskôr do 31. decembra 2016, kde vyjadria súhlas že rozhodcovské konanie bude ďalej podľa pravidiel stáleho rozhodcovského súdu a za podmienok tohto zákona prebiehať ako rozhodcovské konanie vedené pred rozhodcovským súdom zloženým z jedného alebo viacerých rozhodcov; čím *de facto* dochádza k transformácii rozhodcovského konania na rozhodcovské konanie ad hoc (ad hoc arbitráž).

Zriaďovateľ, ktorý nespĺňa nové podmienky pre zriadenie stálych rozhodcovských súdov, je povinný stály rozhodcovský súd zrušiť v zákonom stanovenej trojmesačnej lehote. Pokiaľ ide o rozhodcovské zmluvy, odkazujúce na stály rozhodcovský súd, ktorého zriaďovateľ podľa novej právnej úpravy nie je kvalifikovaným zriaďovateľom, tieto sa 1. Januára 2017 stávajú neúčinné.¹⁷

Zaujímavá je otázka osudu rozhodcovských konaní vedených stálym rozhodcovským súdom, ktorého zriaďovateľ nespĺňa podmienky podľa novej právnej úpravy, a z dôvodu zrejme sa vyhnúť uvedeným následkom vyplývajúcim z ust. § 54c zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní, v znení novely č. 125/2016 Z.z., premiestni sídlo stáleho rozhodcovského súdu na územie iného štátu. Uvedené prípady možno badať u niektorých stálych rozhodcovských súdov, zriadených pôvodne so sídlom na území SR, kde po 31.12.2016 boli vykonané zápisy zmien sídla v zozname stálych rozhodcovských súdov vedenom Ministerstvom spravodlivosti SR a to na územie iných štátov. Nie je vylúčené, že v takomto prípade sa bude potrebné na vec pozerieť cez optiku obchádzania zákona, a ani zmenou sídla stáleho rozhodcovského súdu sa neodvrátia účinky zastavenia prebiehajúceho rozhodcovského konania začatého slovenským stálym rozhodcovským súdom, ktorého zriaďovateľ ďalej nespĺňa podmienky pre jeho zriadenie. Pôvodná rozhodcovská zmluva nepočítala so zmenou sídla stáleho rozhodcovského súdu, ktorý bol zriadený na území Slovenskej republiky a ani v cit. ust. § 54c takýto postup nie je právne aprobovaný. Iná je situácia, ak po premiestnení sídla na územie cudzieho štátu dôjde k dojednaniu rozhodcovských zmlúv v prospech takéhoto súdu, nakoľko nová právna úprava nedopadá na rozhodcovské zmluvy (doložky), ktoré budú dojednané v prospech cudzích stálych rozhodcovských súdov, zriadených mimo územia Slovenskej republiky, v súlade s právom štátu na území, ktorého boli zriadené.

4 Arbitrabilita

Základným pojmom rozhodcovského konania je arbitrabilita, posúdenie prípustnosti riešenia sporu v rozhodcovskom konaní, ktorá limituje zmluvnú voľnosť strán podriaďiť riešenie sporov vo svojej veci rozhodcovskému konaniu. „*Arbitrabilitou nazývame okruh spoločenských vzťahov, pri ktorých*

¹⁷ Tamtiež, s. 683

štát dáva účastníkom z nich vzniknutých sporov možnosť zvoliť si podrobenie sa rozhodnutiu rozhodcovského súdu namiesto podrobenia sa týmto štátnym (verejným) orgánom. Z arbitrability teda vyplýva okruh sporov, ktoré môžu byť riešené mimo štátnej (verejnej) sústavy orgánov s rozhodovacou právomocou.“

¹⁸ V teórii sa rozlišuje objektívna a subjektívna arbitrabilita. Pojem objektívna arbitrabilita sa stotožňuje s pojmom „arbitrabilita“ ako okruh vzťahov u ktorých právny poriadok pripúšťa vo všeobecnosti podrobenie sa rozhodcovskému súdu. Pojem subjektívna arbitrabilita označuje konkrétny okruh vzťahov vymedzený rozhodcovskou zmluvou. Vymedzenie arbitrability v ZoKR je podstatné nielen pre rozhodcovské konania dojednané rozhodcovskou zmluvou podľa právneho poriadku Slovenskej republiky, pre rozhodcovské konania s miestom rozhodcovského konania v Slovenskej republike, ale aj pri uznávaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí v Slovenskej republike. Dohovor o uznávaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí uzavretý dňa 10. júna 1958 v New Yorku („Newyorský dohovor“)¹⁹ priamo arbitrabilitu neupravuje, v čl. V ods. 1 písm. a) stanovuje, že rozhodcovská zmluva musí byť platná podľa práva štátu, ktorému strany túto dohodu podrobili, alebo v nedostatku odkazu v tomto smere, podľa práva krajiny, kde sa rozhodnutie vydalo. Podľa článku V ods. 2 písm. a Newyorského dohovoru je prípustnosť predmetu rozhodcovskej zmluvy posudzovaný z pohľadu práva krajiny uznania a výkonu rozhodcovského rozhodnutia. Tento dôvod má súd skúmať ex offo. Podľa článku VI ods. 2 Európskeho dohovoru o obchodnej arbitráži²⁰ pri rozhodovaní o existencii alebo platnosti rozhodcovskej zmluvy súdy zmluvných štátov budú spôsobilosť strán posudzovať podľa práva platného pre tieto strany, a pokiaľ ide o iné otázky (vrátane existencie alebo platnosti rozhodcovskej zmluvy), budú postupovať podľa práva, ktorému strany podrobili svoju rozhodcovskú zmluvu; ak nebola o tomto práve urobená žiadna zmienka, podľa práva krajiny, v ktorej sa má vydať rozhodcovské rozhodnutie; ak nebola urobená zmienka o práve, ktorému strany podrobili svoju zmluvu, a ak v čase, keď otázka bola podaná na súde, nemôže sa predvídať, v ktorej krajine sa má vydať rozhodcovské rozhodnutie, podľa práva použiteľného podľa kolíznych pravidiel prejednávajúceho súdu. Súd môže odmietnuť uznanie rozhodcovskej zmluvy, ak podľa práva jeho štátu spor sa nemôže podrobiť rozhodcovskému rozhodnutiu.

Vymedzenie objektívnej arbitrability je základným ustanovením rozhodcovského práva. Jej vymedzenie v zákone č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní vyvolávalo často nejasnosti. Zákonom č. 336/2014 Z.z. zákonodarca v ust. § 1 ods. 2 zdefinoval arbitrabilitu novým spôsobom

¹⁸ Lysina, P., Ďuriš, M., Haťapka, M. a kol. Medzinárodné právo súkromné. 2. Vydanie. Bratislava: C. H. BECK, 2016, s. 485

¹⁹ Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 74/1959 Zb. o Dohovore o uznávaní a výkone cudzích rozhodcovských rozhodnutí

²⁰ Vyhláška ministra zahraničných vecí č. 176/1964 o Európskom dohovore o obchodnej arbitráži

a to tak, že v rozhodcovskom konaní možno rozhodovať všetky spory týkajúce sa právnych vzťahov, ohľadom ktorých možnou zatvoriť dohodu o urovnaní vrátane sporov o určení, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je. Zároveň v ust. § 1 ods. 1 písm. a) vypustil pojem „majetkových“, čím sa arbitrabilita taktiež rozšírila. Pozitívnym vymedzením arbitrability tak ostáva rozhodovanie sporov vzniknutých z tuzemských a z medzinárodných obchodnoprávných a občianskoprávných vzťahov, u ktorých možno uzatvoriť dohodu o urovnaní, vrátane sporov, či tu právo alebo právny vzťah je alebo nie je. Negatívna enumerácia sporov, ktoré nemožno rozhodovať v rozhodcovskom konaní v ust. § 1 ods. 3 sa rozšírila o spory medzi dodávateľom a spotrebiteľom vyplývajúce zo spotrebiteľskej zmluvy alebo súvisiace so spotrebiteľskou zmluvou, ktoré možno rozhodovať v spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní.²¹

5 Rozhodcovská zmluva

Novela prijatá zákonom č. 336/2014 Z.z. upravila záväznosť rozhodcovskej zmluvy pre právnych nástupcov, pričom *„rozhodcovská zmluva sa vzťahuje aj na právnych nástupcov strán, ak to zmluvné strany v rozhodcovskej zmluve nevyklúčia. To platí aj v prípadoch postúpenia práv alebo povinností alebo inej zmeny v osobe veriteľa alebo dlžníka vo vzťahu, na ktorý sa vzťahuje rozhodcovská zmluva.“* Uvedené sa týka jednak generálnej ako aj singulárnej sukcesie.

„Ak tento zákon odkazuje na dohodu zmluvných strán, za súčasť tejto dohody sa považujú aj rozhodcovské pravidlá, na ktoré sa v nej odkazuje.“ Takéto rozhodcovské pravidlá sa stávajú plnohodnotnou súčasťou rozhodcovskej zmluvy.

Zákonodarca v ust. § 4 ods. 3 nanovo novelou prijatou zákonom č. 336/2014 Z.z. upravil uzatvorenie rozhodcovskej zmluvy v písomnej forme, kde *„Písomná forma rozhodcovskej zmluvy je zachovaná aj vtedy, ak je rozhodcovská zmluva obsiahnutá vo vzájomnej písomnej komunikácii strán alebo ak bola uzatvorená elektronickými prostriedkami, ktoré umožňujú zachytenie obsahu právneho úkonu a osoby, ktorá právny úkon urobila. Odkaz v zmluve alebo v písomnej komunikácii strán na akýkoľvek dokument obsahujúci rozhodcovskú doložku sa považuje za písomnú rozhodcovskú zmluvu, ak sa takýmto odkazom má podľa vôle strán stať rozhodcovská doložka súčasťou zmluvy. Písomná forma rozhodcovskej zmluvy je zachovaná aj pri písomnom pristúpení k zmluve podľa osobitného zákona,3a) ktoré obsahuje platnú rozhodcovskú doložku. To platí aj v prípade nadobudnutia členstva v záujmovom združení alebo v inej právnickej osobe, ktorej vnútorné predpisy obsahujú rozhodcovskú doložku.“*

²¹ Zákon č.335/2014 Z. z. o spotrebiteľskom rozhodcovskom konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

6 Záver

Rozhodcovské konanie prešlo významnou zmenou, ktorá ovplyvní autonómiu vôle v prípade úvah o voľbe právomoci rozhodcovského súdu. Autonómia vôle nie je nezávislým zdrojom pravidiel, ale je platná a uskutočniteľná iba do tej miery, do akej je príslušnými právnymi normami uznaná. Podmienky, obmedzenie a rozsah autonómie v oblasti rozhodcovského konania, ak je miesto rozhodcovského konania v Slovenskej republike, resp. ak sa jedná o rozhodcovské konanie podľa Zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov, reálne vymedzuje tento zákon, ktorý takúto autonómiu zároveň umožňuje.

Cieľom tohto článku bolo priblížiť čitateľovi niektoré aspekty rozhodcovského konania podľa Zákona o rozhodcovskom konaní č. 244/2002 Z.z. a to najmä s ohľadom na vybrané zmeny prijaté novelami č. 336/2014 Z.z. a č. 125/2016 Z.z..

Tento príspevok je podporený Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe zmluvy č. APVV-14-0852.

Použitá literatúra

monografie a skriptá

- Csach, K. Intertemporalita novej úpravy rozhodcovského konania. Súkromné právo, 2015, č. 8
- Gyárfáš, J., Števček, M., a kol. . Zákon o rozhodcovskom konaní. Komentár. Praha: C.H. BECK, 2016.
- Lysina, P., Ďuriš, M., Haťapka, M. a kol. Medzinárodné právo súkromné. 2. Vydanie. Bratislava: C. H. BECK, 2016.
- Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C.H. BECK, 2016.

právne predpisy

- Zákon č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní
- Zákon č. 336/2014 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení zákona č. 371/2004 Z.z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov
- Zákon č. 125/2016 Z.z. o niektorých opatreniach súvisiacich s prijatím Civilného sporového poriadku, Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku a o zmene a doplnení niektorých zákonov